

תיאטרון כרמית מירון

אף הבריטון לוקה פיזרונ היטיב לגלם את תפקיד מזוט. המנצח הבריטי דניאל הרדינג התקשה לשמור על לכידות בנגינת התזמורת ועל כניסות מדויקות של הזמרים. היו עשרות רעיונות מבריקים כגון מקלות הגולף בהם חבט דון ג'ובאני במזוט, הנעליים האדומות כדם של אלווירה הנקמנית ועוד כהנה. ככלל ניתן היה להתענג על יפי השירה המופלאה. בעיקר בעיניים עצומות.

המשך הסקירה על פסטיבל ולצבורג בגליון הבא

האמת על "תנועת השלום"

קראתי בעניין את זכרונותיו של יעקב מאיוס המנוח "דרכינו נפרדות בלוד" (על אברהם שלונסקי בתנועת השלום) בגליון יולי-אוגוסט של 'עתון 77'. הדברים נכתבו, כמצוין בסוף הרשימה, לפני עשרים ושלוש שנים. במילים אחרות, זמן רב לאחר שמפ"ם והקיבוץ הארצי השומר הצעיר "גילו" את פרצופה האמיתי של ברית המועצות, וכיוצא בזה את מהותן האמיתית של כל מיני תנועות ואירגונים שבאו לעולם כדי לשרת את האינטרסים של הרודנות הקומוניסטית-סטאלינית, לרבות "תנועת השלום". אבל ברשימתו של יעקב מאיוס, מזכיר הוועד הישראלי למען השלום וחבר קיבוץ גת, אין מילה וחצי מילה של הסתייגות מ"תנועת שלום" זו, שהמעצמה הסובייטית השתמשה בה לצרכים שונים ומשונים, אך בהחלט לא כדי לקדם את שלום העולם.

השנים הקשות והטרגיות, שבהן הכפיפו מפ"ם והקיבוץ הארצי - בהסתייגות אחת הכרוכה בשמירה על זיקתם הציונית של המפלגה והקיבוץ - את עצמם למדרגה של משרתי "עולם הקידמה" וסגדו ל"שמש העמים", תוך כדי התעלמות מוחלטת מאופיו הרצחני הנורא של הסטאליניזם, ומן הדיכוי המפלצתי של חירויות אנוש בסיסיות ב"מדינת הסוציאליזם הראשונה", שנים אלו יזכרו לדיראון בהיסטוריה של תנועת העבודה הארצישראלית והישראלית. הנסיעות האינסופיות של אברהם שלונסקי וחבריו לקונגרסים של "תנועת השלום", שבהם ניצלו השירותים החשאיים של ברית המועצות בצנינות שאין למעלה ממנה את תמימותם או את טמטומם או את צביעותם של אינטלקטואלים מכל קצוות תבל, בוודאי שאינן יכולות להידרש לשבחם (גם אם סירב שלונסקי לפגוש את שולוכוב, מחבר הדון השקט, שהמשורר רב-המתרגמים שלנו הריק לעברית נפלאה, ואפילו קובץ עורכו-לשעבר של 'מעריב', שלום רוזנפלד, כמצוטט בזיכרונות מאיוס, כי "בקונגרסים הבינלאומיים לענייני שלום, שאליהם היה שלונסקי נוסע תקופות, הוא ייצג את אהבת ישראל שלו, החובקת ורועות העולם היהודי כולו").

בזיכרונות שלי נשתמרה אותה תקופה של פעילות נמרצת "למען השלום" על ידי חברי המפלגה הקומוניסטית הישראלית ומפלגת הפועלים המאוחדת (על שתי חטיבותיה המרכזיות) בעיקר מפני שתברי, המשוררים והמספרים הצעירים שנמנו כמוני עם קבוצת "לקראת", ואנוכי, לחמנו מלחמת חורמה נגד אסכולת "הריאליזם הסוציאליסטי" שיובאה אלינו מברית המועצות והשראתה היתה שפוכה על הקומיסרים הגדולים והקטנים שנופפו בדגלי "התרבות המתקדמת".

אשרינו, שהספרות הישראלית הצליחה, בסופו של דבר, להתחמק מציפורניהם של הוידאנובים (ר' ערך "וידאנוב, אנדריי" באנציקלופדיה ראוויה לשמה) הללו, שהיו ממיטים עליה חורבן כדרך שהמיטו רבותיהם הרוסים על ספרותם שלהם. במאמר מוסגר אציין, כי אני עצמי עודני תוהה, דווקא משום שהכרתי את אברהם שלונסקי אישית, כיצד אדם מבריק ופיקח זה, שעמדתו הספרותית המקורית היתה מנוגדת תכלית הניגוד לגורמה הסובייטית, המיר את עצמאותו הרוחנית בהשתעבדות רבת שנים - לפחות כלפי חוץ - להוויה הדורסת ברגל גסה כל נצנוץ של חירות מחשבה ויצירה. שום "אהבת ישראל" אין בכוחה לתרץ את הקשיה הזאת.

משה דור

עם בוא הסתיו

"קפה ערבה" מאת גורן אגמון, תיאטרון בית-ליסין, בימוי: רוני פינקוביץ, תפאורה ותלבושות: דנה צרפתי

"לא להשאיר עקבות/לא לפזר סימנים/ אני במקום הזה ממילא אינני נשארתי/ לא לכתוב מכתבים/ לא לאסוף מזכרות/תצלומים/ לא לסדר אותם בשלשות באלמנטים".

דליה רביקוביץ, טיוטה, אוגוסט 1983
מתוך הספר אהבה אמיתית

הקיבוץ - יצירה ייחודית ומיוחדת זו, שאין דומה לה בעולם כולו, נחשף על ידי המחזאית גורן אגמון - שהיא עצמה ילידת קיבוץ - מן הצד המדכא והקשות שבו. הקולקטיב - מילת קסם זו - הוא חזות הכל. וממילא, טובת ה"אנתנו", ה"יחד", אמורה להועיל בסופה של הדרך גם לפרט המתלבט. מי שרצה למצוא שבילים להגשמה עצמית, ביצירה אמנותית או בלימודים במוסדות להשכלה גבוהה, מצא עצמו מנודה מן החברה הקיבוצית, הוא ובני ביתו, או נכנע לצו "טובת הכלל", שנקבעה באספת החברים בחדר האוכל.

ודאי, הזמנים השתנו מאז ילדותה של גורן אגמון בקבוצת שילר. הגל העכור של ההפרטה, שפגע בערכים רבים בחברתנו, בעיר ובכפר, לא פסח גם על הקיבוץ. ומרים, החברה הוותיקה במחזה "קפה ערבה", עלולה למות מרעב, אם היא תתקש לאכול בחדר האוכל שכבר לא קיים. אולם בעיית היחיד בחברה הקיבוצית עדיין לא נפתרה, וטוב עשתה המחזאית שגילתה טפח מזיכרונותיה ונפתוליה. בראיון לעיתונות אמרה גורן אגמון: "הזיכרון החזק שלי הוא שאסור להיות שונה, אסור לרצות משהו שאין לכולם". על יסוד חיובי זה, לכאורה, צצו ועלו במשך השנים הרבה קמיונים וחרושים.

העלילה של "קפה ערבה" מספרת על אבנר (יורם טולדנו המצוין), נכה צה"ל, החוזר לקיבוץ, מתאהב בפניוטרפיסטית התל אביבית גילי (אסי לוי הנפלאה) ורוצה לחיות איתה במקום שחשב, עד לאותו זמן, שהוא ביתו. אבל הקיבוץ ובוגיו, המיוצגים על ידי החברה הוותיקה מרים וידידו הטוב גב, קמים נגד "המעשה הבלתי מוסרי" וגורמים לעויבת הזוג את הקיבוץ.

עליזה רוזן, שחקנית מוכשרת זו, שלא תמיד זכתה לתפקידים הראויים לה, יוצרת דמות משכנעת, מוכרת, מעוררת אמון ודחייה בעת ובעונה אחת. כבר ציינתי לטובה את אסי לוי יורם טולדנו. מצטרפים אליהם: יואב הייט, דניאלה וירצר, כליל פרחי דקל, נתי קלוגר ואחרים. הבימוי הרגיש של רוני פינקוביץ מעניק לצופים הנאה ואף חומר למחשבה על ערכי חיינו.

"רכוש נטוש" מאת שולמית לפיד, תיאטרון הבימה, בימוי: איציק ויינגרטן, תפאורה ותלבושות: פרידה שהם

המחזה של שולמית לפיד הוצג לראשונה במארס 1987 בתיאטרון הקאמרי עם זהרירה חריפאי הנהדרת בתפקיד הראשי. הפגישה המחודשת עם האם השתלטנית ושתי בנותיה המתבגרות, המתגוררות בבית ישן המיועד להריסה, מעוררת תמיהות אחדות. כידוע, יש יצירות קלאסיות בתולדות האמנות, בספרות, במוסיקה, בהיסטוריה או בפילוסופיה, העומדות במבחן הזמן - והעונות על צרכי ההווה כבשעות כתיבתן בעבר. המחזה "רכוש נטוש" אינו נמנה עם סוג זה של יצירות.

ראשית, העלילה הפשטנית והפלקטית כבר אינה מעוררת עניין בימים טרופים אלה, לא בארץ ולא מחוצה לה. שנית, הבעיות מתעוררות כבר בבחירת השם: "רכוש נטוש"... מי נטש אותו ומדוע? מי קיבל ובוכות מה? שלא להזכיר את העובדה המצערת, שעצם ציור המילים "רכוש נטוש" מעורר שאלות מורכבות ומסובכות חוץ-ספרותיות וחוץ-תיאטרוניות... תמיהה נוספת: כיצד מתחברת הכותרת הבלתי מובנת לבעיות היחסים המורכבים בין האם הזקנה והחולה, הקשורה למקום הישן והמוכר, לבין הבנות המתבגרות, הצמאות לצאת לבית חדש ולחיים חדשים? לאלוהי המחזאות פתרונים.

אולי נרמזת בשם המחזה העובדה שאבי המשפחה "נטש" את הבית? אך מה שייך "רכוש" לכאן? אך נושא זה גם אינו מרכזי בעלילה המשפחתית. ואשר להצגה עצמה, איציק ויינגרטן מוכר כ"במאי של שחקנים", כלומר כמדריך השם את הדגש על הודהות השחקנים עם תפקידיהם, תוך הבנת הטקסט ויחס רגשי אליו. לפי "מבחן התוצאות" ניתן לומר, שהוא הצליח בכך ב"רכוש נטוש", ואף העלה את רמת המשחק של גילה אלמגור בתפקיד האם הקשוחה, ושל הילה פלדמן עם רותם זיסמן, בנותיה המצוינות, לרמה שהיא מעל ומעבר לחומר הכתוב.

"הבן הטוב" מאת יוסי מלמן ורמי דנון, התיאטרון הקאמרי, בימוי: רמי דנון, תפאורה: אבי שכוי, תלבושות: עפרה קונפינו

המחזה "הבן הטוב" מבוסס על מקרה אמיתי (המרגל ואיש המדע ד"ר מרכוס קלינגברג) ונכתב על ידי עיתונאי, יוסי מלמן, בשיתוף עם המחזאי-במאי רמי דנון. מגעו הרופף משהו של עבודת העיתונאי מורגש בהתפתחות העלילה הרדודה (הרי הכול יודעים את הסוף). לעומת זאת, עבודתו המקצועית של הבמאי דנון באה לידי ביטוי מבורך במשחק המעולה של רוב השחקנים.

המדען הבוגד, המקבל במחזה את השם הרמן, תרם רבות לפיתוח מערכות הנשק המתוחכמות ביותר של מדינת ישראל. ואף היו לו גם קשרים ומוניטין בין-לאומיים בחוגי מדע רבים בעולם - סיטואציה נוחה עבור מי שנפגש עם מפעילים זרים, הצמאים לרעת את סודותיו הכמוסים של פיתוח הנשק הישראלי. בחקירה המאומצת, לאחר שנתפס, טוען המדען (בחיים כמו במחזה), שהיתה לו מטרה אידיאולוגית חיובית למען טובתה של המולדת. פרשנים שונים

תפסו זאת אחרת...

על מנת להכריח אותו להתוודות, החוקר הקשוח גדעון (בגילומו המצמרר של אוהד שחר) מזמין לחקירה גם את בתו של הרמן, אניטה (בביצוע רגיש של שירי גולן), השוהה בחוץ לארץ והפעילה בחוגים רדיקליים. גייאגר הוא עירו מוסרי, החוקר הטוב, ואילו יבגני סלביץ' מגלם באמינות משכנעת את תפקיד "המפעיל" הזר של המדען.

נשאר יוסי גרבר, המגלם את הרמן, איש המדע, שכמעט לא זו מן הכיסא שעליו הושיבו אותו חוקריו. השחקן הוותיק מבצע את אחד התפקידים המזהירים בקריירה שלו, כאשר הוא נעזר, בגילום הדמות, בקולו בלבד ובמיקה המרשימה של פניו. ולו רק בשל כך כדאי לצפות בהצגה "הבן הטוב".

"יתוש בראש" מאת ג'ורג' פדו, תרגום: נסים אלוני, התיאטרון הקאמרי, בימוי: עמרי ניצן, תפאורה ותלבושות: רות דר

ונסיים במופע משעשע: "היתוש" בראשו ובעטו החרף של ג'ורג' פדו היהודי (1862-1921), גדול כותבי הקומדיות הצרפתיות בתקופה המודרנית. לספר את תוכן "יתוש" של פדו, זה לא

רק בלתי אפשרי, אלא גם בלתי מוסרי, בחינת גילוי "הרוצח" בתחילתה של קומדיה בלשית. אולם פטור בלא כלום אי-אפשר... יש אנשי רוח המשווים בין "המטפחת" המפורסמת של "אותלו" לבין גילוי "הכתפיות" של בעלה של הגב' שאנדביו, הנשלחים אליה מן המלון המפוקפק "מי ומי"... בשני המקרים נוצרת השתלשלות מטורפת של אי-הבנות, כאשר טעותו של אותלו מובילה לטרגדיה שסופה מוות - ואילו אי-ההבנה של גב' שאנדביו הנאה מביא לשרשרת אירועים משונים ומצחיקים.

בקומדיית מצבים מטורפת כמו "יתוש בראש" יש חשיבות עליונה לעתוי הנכון של יציאותיהן וכניסותיהן של הדמויות הפועלות. יש לציין שהבמאי עמרי ניצן עמד יפה בפני תביעותיו התזויות, שפרו עצמו הכיל באמתחתו האמנותית. התמזל גם מזלו של הבמאי ושל קהל הצופים, שנמצא צוות שחקנים מעולה אשר השכיל להתמודד עם מצבים שונים ומשונים בסדר היום המונוטוני של חברה בורגנית רגילה. שמואל וילווני בתפקיד הכפול, של מנהל חברת ביטוח ומשרת בבית מלון, הוכיח שוב את מגוון כישוריו הקומיים, שלא תמיד מנוצלים על בימותיגו. הצטרפו אליו שני קומיקאים מעולים נוספים: יצחק

"הבן הטוב": יוסי גרבר ושירי גולן

חזקיה המצוין בתפקיד איש עסקים ספרדי, ואיתי טיראן כאחינו של וילווני, המתקשה בדיבור. לברם משתתפים שחקנים טובים נוספים: לימור גולדשטיין, אלה שצ'ור, עירית קפלן ואחרים.

אם נכונה האימרה שהצחוק יפה לבריאות, אפשר בהחלט להבריא ממחלות קלות בהצגה "יתוש בראש" בתיאטרון הקאמרי.